

Norske Festivaler SA

Adresse: C/O Høgskolen i Lillehammer, ASV, Pb. 952, N – 2604 Lillehammer
Tlf.: 480 25 759 E-post: norfest@online.no

Kulturdepartementet

Postboks 8030 Dep

0030 Oslo

Deres dato: 11. mars 2013

Deres ref.: 13/1010

Vår dato.: 1. juli 2013

Høringsuttalelse av NOU 2013:4 fra Norske Festivaler SA

Vi viser til deres høringsbrev datert 11. mars. Høringsuttalelsen til Norske Festivaler SA er vedlagt.

Vennlig hilsen

Anders Rykkja

Daglig leder

Generelle betraktninger

Norske Festivaler SA er en nasjonal og sjangeroverskridende nettverksorganisasjon for norske kunst- og kulturfestivaler. Derfor er det i hovedsak de deler av utredningen som beskriver utviklingen og kommer med anbefalinger for det «frie» arrangørfeltet generelt og arrangører av kunst- og kulturfestivaler spesielt vi kommenterer i vår uttalelse.

Innledningsvis vil vi berømme utvalget for den grundige jobben som er gjort i deres gjennomgang og vurdering av kulturpolitikken før og etter 2005. Utredningen presenterer og beskriver med sikker argumentasjon den historiske utviklingen på kulturpolitikkfeltet. Grovt forenklet er del III av dokumentet en redegjørelse for hva de økte bevilgningene på kulturområdet etter 2005 har blitt brukt til. Denne delen konkluderer, etter vår oppfatning, riktig ved å hevde at det er avhengig av hvilken del av kulturfeltet man ser på om bevilgningene har ført til at det «produseres mer og bedre kultur for pengene» (side 226).

Vi er helt enige i at mye av veksten i bevilgninger på kommunalt nivå har gått til idrett og investeringsutgifter til infrastruktur (side 271). Det samme gjelder for argumentasjonen om at bevilgningene på statlig og regionalt nivå har gått til å styrke regionale og nasjonale institusjoner, etablere nye støtteordninger og bygge kulturbygg (side 224). De tilrådsninger utredningen kommer med om at det må skje en vridning i forhold til ressursbruk slik at kunstproduksjon, formidling og publikumsutvikling i fremtiden får en større del av midlene støttes.

Vi skulle ellers ønsket at utredningen drøftet utgiftsfordeling mellom idrett og andre kulturaktiviteter og kulturbygg i kapittel 12 mer detaljert. På side 11 står det at «...temaer som representerer klare grenseflater mellom kulturlivet og idretts- og medieområdet skal identifiseres og sees nærmere på».

Norske Festivaler SA

Adresse: C/O Høgskolen i Lillehammer, ASV, Pb. 952, N – 2604 Lillehammer

Tlf.: 480 25 759

E-post: norfest@online.no

Videre leser vi at man enkelte steder, som på side 17, henviser til det kommunale «idrettsløftet». I gjennomgangen av den kommunale og fylkeskommunale kulturøkonomien (kapittel 12) fremkommer det at idretten har fått tilført en betydelig andel av «midlene» i kommunenes kulturbudsjetter – gjennomsnittlig 30,3 % for 2010 (side 247) og at de gjennomsnittlige netto driftsutgifter i kommunene til idrett var 526 kroner per innbygger samme år (side 246). Konsekvensene av dette «idrettsløftet» i kommunal sektor, hvordan dette har påvirket den lokale kulturøkonomien og frivillighet burde vært gjennomgått nærmere. Dette kunne ha gitt et mer nyansert bilde av den tidligere omtalte begivenhetskulturen i kommunene.

I tillegg til de spesifikke temaene som utredningen nevner som forskningsområder vil vi legge til at det er store behov for flere grunn og basisforskningsprosjekter på festivalfeltet. Dette kan eksempelvis være innsamling av statistikk om Norske festivaler på overordnet nivå som grunnlag for en økonomisk analyse av hele festivalfeltet. Eller at man kommer frem til en klar og tydelig akademisk og praktisk definisjon på hva en festival er. «Hva som er en festival, er ikke gitt, og det er med på å vanskeliggjøre en tallfesting av antall festivaler i Norge» (Storstad, 2010). Vi tror at denne type mangel på tallmateriale og utydelig begrepsapparat kan gjøre det vanskelig å gjennomføre «kunnskapsbasert resultatvurdering» slik utredningen beskriver på side 302 og 303.

Innspill i forhold til «Festivaliseringen» og den lokale begivenhetskulturen (Kapittel 1.7, 12.12, 12.22, 12.24, 12.31, 13.2, 13.4 og 14.2)

«Kulturfestivaler er blitt en ny og vital arena i det lokale kulturlivet. De har et stort publikum og er en viktig kilde til oppdrag for musikere og andre kunstnere. Det kan hevdes at den økte offentlige støtten til festivaler har bidratt positivt til oppfyllelsen av Kulturløftets punkt om at regjeringen vil sikre et godt og variert konserttilbud over hele landet.» (kapittel 1.7, side 18)

To aspekter og dimensjoner ved rapporten som vi vil kommentere spesifikt er *for det ene* det rapporten betegner som en tiltagende lokal «begivenhetskultur» og «festivalisering». Vår påstand er at effekten av dette for lokalsamfunnene og det lokale kulturliv er positiv, og at de anbefalinger utvalget kommer med når det gjelder å styrke den lokale «grunnmuren» også bør inkludere føringer som bidrar til å opprettholde og videreutvikle deler av det lokale arrangørfeltet.

For det andre vil vi kommentere utredningens gjennomgang av den offentlige finansierungsstruktur for festivalfeltet og komme med våre egne innspill på hvordan denne kan forbedres enten på generelt grunnlag for alle sjangre eller mer konkret for ulike felt. Vår oppfatning er at festivalfeltet er i en endringsfase som krever nye virkemidler. Dette, en del av virkemiddelapparatet, kommenteres nærmere etter at vi har sett nærmere på det første aspektet, festivaliseringen

Utredningen er ikke direkte negativ til «festivaliseringen»:» *Det er viktig å understreke at vi langt fra har tegnet noe dystert bilde av utviklingen i det lokale kulturlivet. Vi har sett at det foregår en blomstrende kulturaktivitet på festivaler, kulturhendelser og konsertsteder rundt om i kommunene og at framveksten av disse kulturarenaene bidrar til en desentralisering av kunstlivet* «(Kapittel 12.31, side 284)

Norske Festivaler SA

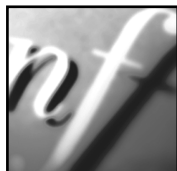
Adresse: C/O Høgskolen i Lillehammer, ASV, Pb. 952, N – 2604 Lillehammer
Tlf.: 480 25 759 E-post: norfest@online.no

Det er etter vår oppfatning et riktig og balansert synspunkt på situasjonen. For Norske Festivaler er det imidlertid viktig at man med det tredje kulturløftet ikke setter festivaler, en del av det frie ikke-institusjonelle arrangørfelt og en viktig lokal kulturnæringsaktør, opp mot det løftet man ønsker for den kulturelle grunnmuren i kommunene (kulturskoler, bibliotek, kinoer, kulturhus, fritidsklubber, tilrettelegging for frivillig aktivitet, og sist men ikke minst, de profesjonelle kunstnere). Som det står på side 273 «*disse kulturvirksomhetene bør anerkjennes som en kilde til utvikling og fornyelse av det lokale kulturlivet.*»

Utredningen sier videre at det «*siden 1990-tallet har vært en sterk økning i antallet festivaler, spel og enkeltarrangementer som avholdes i norske kommuner.*» (kapittel 12.12, side 249). Det er et ubestridelig faktum at det har vært en sterk økning i antall festivaler og arrangement i den tidsperioden utredningen refererer til. Men, og dette er kjernen i vår argumentasjon, denne veksten og utviklingen i forhold til antall festivalarrangører- og arrangement er i ferd med å flate ut og stabilisere seg. Hvis man legger til grunn estimer fra rapporter om kulturlivet i kommunene er det i alle fall 900 festivaler i Norge (Storstad, 2010)¹. Hvis man fordeler dette jevnt ut på landets 428 kommuner gir dette hver kommune minimum to festivalarrangement per år. Dette blir en omtrentlig metode for å beregne geografisk spredning, større bykommuner har langt fler enn to festivalarrangement per år. Likevel, hvis man fordeler det estimerte totalantallet på fylkes- eller regionsnivå er det rimelig å hevde at det er god geografisk spredning og et omfattende tilbud av festivalarrangement innen ulike sjangre på regionalt nivå. Vi mener det er vanskelig å se at det vil være plass til mange flere arrangement og festivalarrangører. Derfor tror vi at den eksplosive vekst og utviklingsperioden er et tilbakelagt stadie.

Fra vårt ståsted som nettverksorganisasjon for kunst- og kulturfestivaler er påstanden at feltet er på vei inn i en *konsolideringsfase*. Med konsolidering mener vi at veksten og utviklingen i større grad vil vise seg gjennom de ulike arrangørenes evne til å utvikle festivalenes kunstneriske program og egenart, drive publikumsutvikling og formidling. Politikken og virkemiddelapparatet på festivalfeltet må settes inn for å sikre at eksisterende festivalarrangører og arrangementer bidrar til å oppfylle utvalgets anbefalinger når det kommer til kulturelt innhold og kunstnerisk kvalitet. I praksis betyr dette at et hovedmål bør være at støtteordninger tar sikte på å sikre stabile og langsiktige drifts- og rammevilkår for etablerte arrangører i stedet for å videreføre ordninger som bidrar til utilsiktet vekst i antall nye arrangører og arrangement. Selvsagt vil det alltid være nye initiativ og arrangement som vil blomstre opp, hovedsakelig fordi store deler av tilveksten til feltet ofte har sitt utspring i privat initiativ eller det frivillige kulturliv. Disse bør på også ha mulighet til å motta støtte. Men, skal nye arrangører komme til vil det være logisk å anta at dette fører til situasjoner utredningen beskriver i kapittel 13.4 (Bærekraftig kunstnerpolitikk) at midlene i for stor grad «smøres tynt ut over» søkermassen. Så, offentlige tilskudd eller bevilgninger til å bygge opp nye arrangørmiljøer og festivalarrangement må sees i sammenheng med deres kunstneriske formål, publikumsarbeid og egenart, slik kapittel 14.2 beskriver. Støtten til denne delen av feltet bør uansett ikke føre til at støtten til eksisterende arrangører avkortes.

¹ Storstad, O (2010). *Kommunal kultursektor i endring*. Oslo: Fagbokforlaget

Norske Festivaler SA

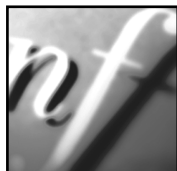
Adresse: C/O Høgskolen i Lillehammer, ASV, Pb. 952, N – 2604 Lillehammer
Tlf.: 480 25 759 E-post: norfest@online.no

Den økonomiske gjennomgang av Kostra tallene (kapittel 12.12 – andre kulturaktiviteter) som er vesentlige for festivalarrangører viser at det antas at kulturfestivalene fra 2008 har mottatt betydelige overføringer. Under har vi satt inn en tabell basert på vår egen festivalstatistikk. Vi gjør oppmerksom på at dette kun er et utdrag fra statistikken. Det er basert på et begrenset utvalg av medlemsfestivaler som leverte statistikk i 2008 og 2012. Tallene for offentlig støtte er i 1000 kroner mens besøkstall, kunstnerisk virksomhet og frivillighet er reelle tall. Det er ikke tatt hensyn til geografisk spredning eller sjanger. Etter en gjennomgang av tallene i denne tabellen skal vi sammenligne dette med de generelle funn vi har gjort ved å analysere de samlede innrapporterte tall for årene 2011 og 2012.

Besøkstall	2008	2012	Endring
Antall besøkende totalt	773 470	893 470	15,51 %
Offentlige tilskudd	2008	2012	Endring
Kulturdepartementet	51 472	62 796	22,00 %
Norsk kulturråd	7 921	18 550	134,19 %
Andre nasjonale tilskudd	13 738	10 697	-22,14 %
Regionale og lokale tilskud	44 332	58 536	32,04 %
Total	117 463	150 579	28,19 %
Egeninntekter	2008	2012	Endring
Billettsalg	53 692	57 241	6,61 %
Sponsorinntekter	44 559	52 147	17,03 %
Total	98 251	109 388	11,34 %
Kunstnerisk virksomhet	2008	2012	Endring
Antall Kunstnere	7 654	8 207	7,22 %
Antall Arrangement	3 106	2 835	-8,73 %
Antall Frivillige	4 434	4 794	8,12 %

Tabell 1. Utvikling blant medlemsfestivalene mellom 2008 og 2012 (publikumsarbeid, offentlig støtte, egeninntekter, frivillighet og kunstnerisk virksomhet). Kilde: SSB/Norske Festivaler

Vårt poeng med å sette opp disse tallene er to-delt. For det ene ønsker vi å vise at de etablerte arrangørene har bidratt til i forhold til kulturpolitisk måloppnåelse gjennom veksten i de offentlige bevilgninger. Denne veksten har ført til sterk publikumsutvikling (økning på 15 %) og engasjement av kunstnere (økning på 7 %). Uten å ha studert festivalprogrammene for de respektive årene nærmere er det nærliggende å anta at den negative endringen i forhold til antall arrangementer skyldes at arrangørene i større grad jobber med større prosjekter og forestillinger. Stabile driftsforhold og

Norske Festivaler SA

Adresse: C/O Høgskolen i Lillehammer, ASV, Pb. 952, N – 2604 Lillehammer
Tlf.: 480 25 759 E-post: norfest@online.no

Økningen i bevilgninger har nok bidratt til dette. Samtidig har egeninntekter økt med over ti prosent, særlig er økningen i sponsorinntekter gjennom perioden betydelig.

For det andre ønsker vi å vise at det er gode forutsetning for å lykkes med de ambisjoner og strategier utredningen presenterer i forhold til kunstproduksjon, formidling og publikumsutvikling. Anbefalingen for de statlig finansierte kulturinstitusjonene bør kunne anvendes analogt for festivalarrangører (se kapittel 13.2). Derfor, og som konklusjon, mener vi at det er en forutsetning for å lykkes med formidlingsstrategiene utredningen beskriver, at stabil, vedvarende og forutsigbar finansiering fra det offentlige er tilgjengelig. Kriteriene for å motta støtte bør gjerne gjennomgå og omformuleres, men man skal være forsiktig med å endre rammevilkår eller redusere størrelsen på bevilgninger dersom man ønsker at festivalfeltet skal være en bidragsyter i forhold til økning i innholdsproduksjon.

Hvis vi sammenligner tallene fra 2011 og 2012² blir bildet noe mer nyansert.

Besøkstall	2011	2012	Endring
Antall besøkende totalt	683 082	671 607	-1,68 %
Offentlige tilskudd	2011	2012	Endring
Kulturdepartementet	60 615	62 796	3,60 %
Norsk kulturråd	18 528	21 995	18,71 %
Andre nasjonale tilskudd	11 994	11 037	-7,98 %
Regionale og lokale tilskud	54 464	62 089	14,00 %
Total	145 601	157 917	8,46 %
Egeninntekter	2011	2012	Endring
Billettsalg	62 614	65 558	4,70 %
Sponsorinntekter	53 668	54 228	1,04 %
Total	116 282	119 786	3,01 %
Kunstnerisk virksomhet	2011	2012	Endring
Antall Kunstnere	8 571	8 610	0,46 %
Antall Arrangement	3 181	2 976	-6,44 %
Antall Frivillige	6 265	5 947	-5,08 %

Tabell 2: Utvikling blant medlemsfestivalene mellom 2011 og 2012 (publikumsarbeid, offentlig støtte, egeninntekter, frivillighet og kunstnerisk virksomhet). Kilde: SSB/Norske Festivaler

² Tall for 2012 ikke endelige, og heller ikke levert til SSB. Oversikt over hva som er sammenlignbare innrapporterte tall for 2011 og 2012. Som for oversikt 2008 og 2012 er besøkstall, frivillighet og kunstnerisk virksomhet reelle tall, offentlig støtte i 1 000 kroner.

Norske Festivaler SA

Adresse: C/O Høgskolen i Lillehammer, ASV, Pb. 952, N – 2604 Lillehammer

Tlf.: 480 25 759

E-post: norfest@online.no

Besøkstall har sunket med nesten 2 % prosent. Dette er totalbesøk, dvs. solgte billetter pluss besøkende på gratisarrangementer. I det underliggende tallmaterialet er det til dels store innbyrdes forskjeller, fra økning til 25 – 30 % til en nedgang på 25 – 30 %. Det som imidlertid er relevant i forhold til utredningen er at eksempelvis de musikkfestivaler som har en tydelig og klar kunstnerisk egenart / identitet er de som er mest representert i gruppen som har opplevd størst økning. Grunnlaget er tynt men det er likevel interessant at begrep som sjanger, nisje, bredde, folkelig et.al ikke nødvendigvis er så relevant. Festivalprogrammets kunstneriske styrke, godt formidlingsarbeid, stabile arbeidsforhold og forutsigbarhet skaper økning, uavhengig av sjanger.

En underliggende analyse av besøkstallene viser at 48 % av respondentene har lavere besøkstall, 29 % har økning og 21 % ligger på samme nivå. 52 % av respondentene gikk med underskudd. Det er nær sammenheng mellom nedgang i besøkstall og økonomisk resultat. Fire av atten festivaler som hadde nedgang gikk med overskudd. Kun en av festivalene som hadde økning gikk med underskudd. Det betyr at 77 % av festivalene som hadde nedgang gikk med underskudd og 9 % av festivalene som hadde økning gikk med underskudd. Det er derfor en klar sammenheng mellom besøkstall og økonomisk resultat. Den andre interessante faktor er at mens besøkstallet synker så øker billettinntektene med 4,7 %. Dette kan tyde på, gitt at besøkstall flater ut, at vi er i ferd med å nå et nivå hvor prissensitiviteten blant publikum kan være i ferd med å gjøre seg gjeldende.

Toppen, når det gjelder publikumsinteresse for våre medlemsfestivaler var i perioden 2008 – 2010. Uavhengig av hva den faktisk prosentvise nedgang i besøkstall blir for 2012 er publikumsutviklingen negativ. På generelt grunnlag tror vi dette har å gjøre med konsolideringen på feltet og den skjerpede konkurransen om publikums oppmerksomhet mellom et økende antall arrangører, arrangement, ferie- og reisevaner og andre kommersielle tilbud. Hvis man ikke tar hensyn til denne utviklingen kan dette få følger for mangfoldet i det kunstneriske tilbud, festivalenes egenart og sist men ikke minst, økonomiske overlevelsessevne. Derfor mener Norske Festivaler at det er viktig at det tas hensyn til denne konsentrasjonen og konsolideringen blant festivalarrangørene når de kulturpolitiske målsettinger utredningen anbefaler skal følges opp i praksis.

Innspill i forhold til offentlig finansieringsstruktur (Kapittel 11.3.1, 11.3.3, 11.4.2, 11.4.4, 11.7.4, 11.10.4, 11.14.1, 12.22, 13.2, 13.4, 15.6)

«Undersøkelser viser at finansiering fra Kulturrådet oppfattes som et kvalitetsstempel, og at den gir positive ringvirkninger i form av delfinansiering fra andre aktører. Utvalget har også merket seg at kulturpolitiske aktører rundt om i regionene oppfatter at Kulturrådet har hatt en mer oppsøkende og synlig rolle den siste tiden. Etter utvalgets oppfatning burde andelen av de statlige bevilgningene som kanaliseres gjennom Kulturfondet, og som dermed knyttes opp til krav om faglig kvalitetsvurdering, økes ytterligere i årene som kommer.» (kapittel 11.14.1, side 210).

Som nevnt i forrige del av vårt innspill er en gjennomgang av den offentlige finansieringsstruktur for festivalfeltet og innspill og anbefalinger på hvordan den statlige finansieringen kan forbedres det andre aspektet ved utredningen vi ønsker å kommentere spesifikt.

Norske Festivaler SA

Adresse: C/O Høgskolen i Lillehammer, ASV, Pb. 952, N – 2604 Lillehammer
Tlf.: 480 25 759 E-post: norfest@online.no

På et overordnet nivå og helt sjangeruavhengig er vi svært opptatt av at virkemiddelapparatet bør tilpasses den konsolideringsfasen som feltet er inne i. Vi synes at den modellen som presenteres i kapittel 13.4, egentlig er myntet på profesjonelle kunstnere, med hell kan legges til grunn for videre utvikling av ulike arrangørstøtteordninger for festivalfeltet:

«Når det gjelder de ulike støtteordningene under Norsk kulturfond, er utvalget av den oppfatning at utvidelser i den økonomiske rammen for slike ordninger i dag ofte brukes til å innvilge støtte til flere søkere. Etter utvalgets oppfatning bør man i framtiden heller legge vekt på å gi romsligere tildelinger til søkere som tilfredsstillende kvalitetskrav, enn å innlemme flere i ordningene. Ett annet grep som kan være interessant i denne sammenhengen, er å utforme støtteordningene etter en to- eller tretrinnsmodell, hvor støtte gis på et kortvarig, middelslangt og langvarig grunnlag. En slik innretning av støtten kan fungere som en «kvalitetstrakt», ved at vellykkede kortvarige prosjekter blir en forutsetning for mer langvarig prosjektstøtte og dette igjen for driftsstøtte. I kapitlet om den statlige kulturpolitikken etter 2005 viste vi til at evalueringen av basisstøtten for fri scenekunst vurderer ordningen som vellykket. Man kan tenke seg at lignende ordninger kan prøves ut innenfor andre kunstområder.» (kapittel 13.4)

Disse forslag sammenfaller med våre innspill når det kommer til å sikre den etablerte delen av feltet mer forutsigbare og stabile driftsforhold. Vi mener det er viktig, uavhengig av sjanger, at «noen» som kommer igjennom det utredningen refererer til som «kvalitetstrakten» får en mer langvarig prosjekt- eller driftsstøtte, samtidig som det fortsatt er muligheter for at det kan tildeles kortvarig støtte til festivalarrangører uten denne «fartstiden».

I de kommende avsnitt går vi igjennom støtteordningene innen sentrale sjangre (musikk, film, scenekunst og litteratur) og fremmer generelle og konkrete innspill til endringer.

Musikk

Støtteordningene til Norsk Kulturfond er den viktigste statlige finansieringsordningen og virkemiddelapparat for arrangører av musikkfestivaler. Når det gjelder Norsk Kulturråds ordning med støtte til musikkfestivaler leser vi at «I 2005 ble det gitt støtte til 59 festivaler over musikkfestivalordningen. I 2010 var antallet festivaler som mottok støtte fra ordningen økt til 104» (kapittel 12.22, side 268).

I 2012 ble det gitt støtte til 110 musikkfestivaler, med denne fordelingen i forhold til sjanger:

Sjanger	Antall		Samlet beløp	
festspill	4	3,64 %	6 400 000	14,80 %
folkemusikk/world	18	16,36 %	5 675 000	13,12 %
jazz/impro	20	18,18 %	9 025 000	20,87 %
kirkemusikk	3	2,73 %	1 950 000	4,51 %
klassisk/kammer	13	11,82 %	9 790 000	22,64 %
populærmusikk	46	41,82 %	8 300 000	19,20 %
samtidsmusikk	3	2,73 %	1 600 000	3,70 %
uten sjangerprofil	3	2,73 %	500 000	1,16 %
	110	100,00 %	43 240 000	100,00 %

Norske Festivaler SA

Adresse: C/O Høgskolen i Lillehammer, ASV, Pb. 952, N – 2604 Lillehammer
Tlf.: 480 25 759 E-post: norfest@online.no

Tabell 3: Norsk Kulturråds støtte til musikkfestivaler. Totalbeløp fordelt per sjanger for 2012. Kilde: Norsk Kulturråd.

Norske Festivaler er prinsipielt enig i at støtteordningen for musikkfestivaler bør være sjangeruavhengig. Det rytmiske felt som i utredningen defineres som å «... omfatte betegnelsen pop, rock, jazz, folkemusikk og verdensmusikk samt alle undersjangrer, deriblant blues og visesang.» (kapittel 11.4.2, side 137) er den største mottager av støtte sett i forhold til antall søker og tildelingsbeløp. Det ble tildelt totalt 23 millioner (53 % av samlede beløp) til 84 søkere (76 % av de innvilgede søknadene). Utredningen, med henvisning til Norsk kulturbarometer sier på side 144 at «Mer enn 50 % prosent av konsertgjengerne oppgir at de sist var på en pop/ rock konserter». Gitt at nesten 42 % av det samlede støttebeløp til festivalarrangører på musikkfeltet ble fordelt til sjangeren populærmusikk kan man si at fordelingen langt på vei reflekterer respondentenes sjangerpreferanser.

Nær 45 % av støtten ble tildelt søkere som tilhører det man tradisjonelt refererer til som det klassiske felt og samtidsmusikkfeltet (festspill, kirkemusikk, klassisk/kammermusikk og samtidsmusikk). En minimal del av tildelingene (under 3 %) gikk til søkere uten klart definert sjangertilhørighet.

Norske Festivaler har ikke noen innvendinger til hvordan disse beløpene fordeler seg per sjanger. Det faktum at ¾ av festivalstøtten går til arrangører innen det rytmiske felt er i samsvar med hva utredningen omtaler på side 146, kapittel 11.4.4: «Oppbyggingen av det rytmiske feltet er en kulturpolitisk anerkjennelse av en del av kulturlivet som betyr mye for svært mange mennesker i Norge, og den er i tråd med den tenkningen om ytringskultur utvalget har tatt til orde for i tidligere kapitler.».

Vår innvending, gitt at festivalfeltet er inne i hva vi tidligere i denne uttalelsen har definert som en konsolideringsprosess, er at støtte tildelt per søker, uavhengig av sjanger er for lav. Dessuten, en nærmere gjennomgang av tildelingene for 2011 og 2012 viser at over 70 % av mottagerne av festivalstøtte på musikkfeltet er identiske i 2011 – 2012, mens bare 10 – 15 % av denne gruppen mottar flerårig støtte³. Her er det åpenbart en mulighet for å spare ressurser ved å omlegge støtteordningen. Vi mener at disse tallene bør åpne for at flere kommer inn under en flerårig støtteordning basert på rapportering og evaluering i stedet for å måtte søke på nytt hvert år. Dette kan også være med på å bidra til at debatten om «konkurransesvridning» og «uheldige ringvirkninger regionalt og lokalt» i forhold til de nyeste knutepunktinstitusjonene innen musikkfeltet avtar (kapittel 11.4.2, side 139)

Film

«På samme tid kan det hevdes at filmpolitikken etter 2005 i første rekke har rettet seg inn mot produksjonsleddet, og at det – med unntak av digitaliseringen av kinoene – i mindre grad har vært fokus på formidlingen av film gjennom filmklubber, cinematek og festivaler.» (Kapittel 11.10.4, side 194)

³ Tildelingslister Norsk Kulturråd – www.kulturradet.no

Norske Festivaler SA

Adresse: C/O Høgskolen i Lillehammer, ASV, Pb. 952, N – 2604 Lillehammer
Tlf.: 480 25 759 E-post: norfest@online.no

I et åpent brev⁴ til Kulturministeren fra Norske filmfestivaler datert 9. november 2012 blir filmfestivalens økonomi belyst nærmere, som følge av støtten foregående år ble redusert med 3 millioner kroner. Videre sier brevet at « I år ligger det an til en ytterligere reduksjon på 1 million kroner. Støtten til filmfestivaler er allerede på et minimum, ca. 40 filmfestivaler delte på 13,7 millioner kroner i 2012, inkludert knutepunktfestivalen Kortfilmfestivalen i Grimstad, som fikk 2 463 150 kr av disse midlene.»

Det er helt nødvendig at de forslagene som fremsettes i dette brev følges opp, primært ønsket om at «filmfestivalene kommer inn under Kulturrådet eller Kulturdepartementet sine støtteordninger» da det vil bli enklere å se «filmfestivalenes finansiering i sammenheng med støtten til andre festivaler og kulturarrangementer og gi filmfestivalene en mer forutsigbar støtteordning»

Filmfestivalene i Norske Festivalers nettverk er noen av de mest aktive helårsarrangørene blant medlemmene.⁵ Dette er i tråd med vår fremstilling av konsolideringsfasen (forutsigbarhet som gjør at man blir god på produksjon og formidling) og deler av utredningens tilrådinger om at en større del av den statlige støtten bør samkjøres. Dette er en viktig del av arrangørleddet innen filmfeltet, vi synes derfor det er åpenbart at filmfestivalene bør behandles som andre arrangører og formidlere.

Scenekunst

Som vi har beskrevet i gjennomgangen ovenfor, har særlig region- og landsdelsinstitusjonene blitt styrket i løpet av perioden. Sammen med tilbudet fra frie scenekunstgrupper, festivaler og nettverk av spillesteder bidrar dette til å oppfylle målsettingen om et landsdekkende scenekunsttilbud. De nasjonale så vel som de regionale institusjonene driver i varierende grad også med turnévirkosomhet – og bidrar på den måten til å nå ut til større deler av befolkningen.» (Kapittel 11.3.3, side 127)

Scenekunstfeltet var det største området på Kulturdepartementets budsjett i perioden 2005 til 2013 (kapittel 11.3.1, side 117). Samtidig utgjorde institusjonskategoriene 85, 6 % av det samlede scenekunstabudsjettet i 2013 (kapittel 11.3.1, side 118).

Vi tror det er viktig at de deler av scenekunstabudsjettet som rommer tilskuddsordninger for fri scenekunst, og da særlig basisfinansiering, med hell bør styrkes. Det drøftes nærmere (kapittel 13.2, side 292) hvor utredningen på generelt grunnlag sier at effekten støtteordninger i Norsk kulturråd for det frie felt «har vært en god investering, med tanke på både publikum og kunstnerisk utvikling».

Realøkningen innen scenekunstfeltet bør i årene som kommer vektas bedre, slik at en større andel av økningen i kulturløftet 3 brukes til å styrke støtteordninger som er rettet mot det frie scenekunstfeltet og som bidrar til å styrke kunstnerisk produksjon og formidling. Dette mener vi vil bidra positivt til å rette opp en del skjevheter som den utviklingen utredningen presenterer i kapittel 11, side 117 – 133. Det vil også komme scenekunstabudsjettene til gode.

Trond Hannemyr, fra Grenland friteater (arrangerer Porsgrunn internasjonale teaterfestival) beskrev situasjonen på det frie scenekunstfeltet som følger:

⁴ http://www.regjeringen.no/upload/KUD/Styrer_raad_utvalg/Kulturutredningen/Norske_Filmfestivaler.pdf

⁵ Film fra Sør gjennomførte 132 filmvisninger som solgte 14 429 billetter som eksempel.

Norske Festivaler SA

Adresse: C/O Høgskolen i Lillehammer, ASV, Pb. 952, N – 2604 Lillehammer
Tlf.: 480 25 759 E-post: norfest@online.no

«De 132 registrerte frie gruppene mottar til sammen 72 millioner fra Staten. Dette utgjør litt over 4 % av den samlede bevilgningen på kr. 1,7 milliarder til scenekunst i Norge. Frie grupper spilte i 2010 for et publikum på 880 000, mens det totale teaterpublikummet utgjorde 2,7 millioner. Dette gir en subsidie pr. tilskuer på kr. 102,-. Og mens frie grupper mottar ca. 4 % av støtten til norsk teater spiller de altså for mer enn 32 % av publikum.»⁶

Litteratur

Den norske Forfatterforening og Norsk Oversetterforening peker i sine innspill til utvalget på litteraturfestivaler som viktige arenaer for formidlingen av skjønnlitteratur. Organisasjonenes inntrykk er at Kulturløftet har bidratt til å styrke de største litteraturfestivalene, og at oppblomstringen av mindre festivaler kan være en effekt av denne styrkingen. Oversetterforeningen mener videre at formidling av skjønnlitteratur, særlig gjennom litteraturfestivaler, er viktig både for å bygge opp og å gjøre forfatterskap kjent. Selv om festivalene er viktige som formidlingsarena, har de imidlertid hatt liten innvirkning på oversetternes økonomi, ifølge organisasjonene. (Kapittel 11.7.4, side 168)

Etter innspill og møter med litteraturfestivalene i nettverket har vi, som for musikkfeltet, sett på tildelinger til litteraturfestivaler gjort av Norsk Kulturråd for årene 2011 og 2012⁷. Overraskende nok viser det seg at den samlede støtten til litteraturfestivaler har hatt en negativ utvikling. For 2011 ble det fordelt 3,024 millioner til 39 søkere, mens det for 2012 ble fordelt 2,650 millioner til 40 søkere. Vi mener det er viktig at ordningen styrkes slik at den samlede støtten i det minste ikke har en negativ utvikling.

I tillegg til festivalstøtten er det tre konkrete punkter litteraturfestivalene etterspør i forhold til utvikling av støtteordningen:

- 1) Ønske om støtte til tilbud for barn og ungdom.
- 2) Det er et stort behov for midler til administrasjon, stillingsprosjenter og lønn. Økonomien til mange av de (relativt) små arrangørene krever dette for å sikre driften.
- 3) Det etterlyses klarere kriterier for hva Kulturrådet kan støtte i forhold til arrangørstøtteordningen, eksempelvis at det defineres egne satsningsområder som legges til grunn for de kvalitative vurderinger av søknadene.

Kultur og næring

På generelt grunnlag må festivalarrangører bli dyktigere på å generere egeninntekter og drive kommersielt som festivalarrangør. Som vi viste i foregående del er dette imidlertid en pågående prosess, noe den solide økningen i egeninntjeningen til medlemsfestivalene våre viser.

Når det kommer til næringsperspektivene mener vi at et bedre koordinert og mer målrettet samarbeid med reiselivsnæringen er viktig for festivalfeltet. Dels fordi kulturpolitiske målsetninger, særlig i forhold til publikumsutviklingsarbeid, lettere oppnås, dels fordi effektene av å gjennomføre

⁶ http://www.grenlandfriteater.no/show_details.asp?ID=1824

⁷ Tildelingslister Norsk Kulturråd litteraturfestivalordningen

Norske Festivaler SA

Adresse: C/O Høgskolen i Lillehammer, ASV, Pb. 952, N – 2604 Lillehammer
Tlf.: 480 25 759 E-post: norfest@online.no

felles prosjekter er gunstige i forhold til forretningsutvikling og den økonomiske bærekraften til arrangører som driver med blandingsøkonomi.

Norske festivaler publiserte i mars 2013 en rapport med tittel «Synlige og bookbare festivaler» i samarbeid med Heyerdahl Refsum AS støttet av Innovasjon Norges Bedriftsnettverksordning. Formålet var å blant annet i forhold til reiselivsnæringen å kartlegge festivalenes tilstedeværelse på nett og bruk av digitale salgs- og informasjonskanaler. Engasjementet i forhold til lokale destinasjonsselskap og reiselivsbedrifter ble også kartlagt. Undersøkelsen ble gjennomført med et nettbasert analyseverktøy i desember/januar 2013. Med en svarprosent på 53, (41 av 77 festivaler), vurderer vi resultatene til å være representative for denne type undersøkelser.

På spørsmål om å gi en vurdering av egen festivals presentasjon på visitnorway.com er svarene direkte negative. Nesten 80 % er misfornøyde med omtalen av egen festival. Det er kanskje ikke overraskende når vel 60 % av disse begrunner det med at de ikke finner informasjon om festivalen i det hele tatt. 41 % av respondentene var medlem av det lokale destinasjonsselskapet/reiselivslaget og tilfredshet når det gjaldt samarbeid med reiselivsbedrifter var relativt høy (skår 4,0 av 5,0 og høyere).

Innovasjon Norges turistundersøkelse viser at 16 % av utenlandske turister oppga «Gå på festival / konsert» som den mest attraktive aktiviteten de så for seg å gjennomføre under et Norgesbesøk.⁸ Dette samsvarer med tall fra SSBs kulturbarometer utredningen henviser til i sin kartlegging av befolkningens interesse i å besøke en kulturfestival (kapittel 12.22, side 266). I forhold til publikumsutvikling mener vi at denne type kartleggingsarbeid blir viktigere, særlig i forhold til vår beskrivelse av at veksten i besøkstallene blant våre medlemsfestivaler for tiden flater ut. Vi mener også at dette er et konkret praktisk eksempel på hvordan festivalarrangøren som kulturnæringsutøver «*fungerer kommersielt*» (kapittel 15.6, side 313)

I rapporten «Kultur, Kroner og Kreativitet»⁹ beregner man eksempelvis at Festspillene i Bergen bidrar med 13000 tilreisende Festspill-publikummere til Bergen, disse hadde et ekstraforbruk utenom billett kjøp og det som ble brukt på selve arrangementet, på hele 31 millioner kroner. Halvparten av dette ble brukt på overnatting, resten på andre varer og tjenester.

Vi hevder at dette er nok et eksempel som bekrefter at kulturell virksomhet og kulturnæringer bidrar til vekst i andre næringer enn sin egen virksomhet. Dette uavhengig av motstridende i debatten rundt størrelse på og beregning av økonomiske ringvirkninger og overrullingseffekt lokal kontekst som kunst- og kulturfestivaler bidrar med gjennom sitt virke.

For, selv om festivalene har få ansatte i egen organisasjon, skaper de oppdrag og omsetning for en rekke lokale bedrifter og virksomheter, herunder som eksemplifisert over reiseliv, transport og sist men ikke minst - profesjonelle kunstnere og utøvere.

⁸ <http://www.innovasjon norge.no/PageFiles/30813/turistundersokelsen2012.pdf>

⁹ Kultur, Kroner, Kreativitet - Kunst- og kultursektorens, økonomiske og samfunnsmessige betydning i Bergen og Hordaland (Ryssevik, Dahle, Høgestøl, Musgrave) – Bergen næringsråd 2013

Norske Festivaler SA

Adresse: C/O Høgskolen i Lillehammer, ASV, Pb. 952, N – 2604 Lillehammer

Tlf.: 480 25 759

E-post: norfest@online.no

Anbefalinger

1. En gjennomgang av og styrking av statlige støtteordninger for festivalarrangører som administreres av Norsk kulturråd og Film & Kino.

På musikkfeltet ønsker vi at den nåværende flerårige støtten (maksimum tre år) til festivalarrangører på musikkområdet utvides til en femårig festivalstøtte mot rapportering og evaluering. **For litteratur** gjelder at totalrammen når det kommer til støtte for arrangører av litteraturfestivaler økes, og at innspill fra litteraturfestivalene som vi presenteres følges opp. **For filmfeltet** bør innspill fra filmfestivalene følges opp slik deres brev anbefaler, ved at festivalstøtteordningen flyttes til Norsk kulturråd eller at det kompenseres økonomisk for den reduksjonen i støtten bortfall av inntekter hos Film & Kino har ført til. **For scenekunstmrådet** gjelder at støtten til det frie scenekunstoffeltet økes.

Uavhengig av felt og sjanger bør ordningene etter at de er vurdert og gjennomgått

- 1) Reflektere de innspill vi kommer med i vår beskrivelse av en konsolideringsfase hvor stabile drifts- og rammebetingelser og mulighet for langsiktige perspektiv når det kommer til kunstnerisk programarbeid, formidling og publikumsutvikling.
 - 2) Fortsett støtte nye initiativ, men likevel bidra til at støtteordningen tar høyde for at vi ikke er i en ny etablering og utviklingsfase, slik at resultatet blir utilsiktet vekst i forhold til antall festivalarrangører.
 - 3) Kunstnerisk egenart / identitet og kvalitet bør være tungtveiende kriterier ved tildeling av støtte
2. Vi anbefaler at følgende kommentar til kulturpolitikken på festivalfeltet følges opp:
«Kulturfestivaler og kulturhendelser er ikke omtalt spesifikt i Kulturløftet eller andre dokumenter som beskriver nasjonale kulturpolitiske mål.» (side 268). I våre kommentarer forsøker vi å beskrive en situasjon på festivalområdet hvor vekst og utvikling går over i en konsolideringsfase. Når man, og da særlig, i utredningens del III bruker mye plass på å omtale den fremtredende posisjonen kulturfestivalene har i sitt lokale eller regionale virkeområde er det åpenbart et behov for å definere nærmere kulturpolitiske målsetninger, bruk av virkemidler og tiltak for festivalfeltet og arrangørene. Kulturfestivalenes rolle i det lokale kulturliv som formidler og innholdsprodusent må opprettholdes parallelt med at man utvikler den kulturelle grunnmuren i kommunene. **Dette kan være en handlingsplan etter samme modell som den nylig fremlagte kulturnæringsplanen.**